

Maaseutuyritysten haasteet omistajanvaihdoksissa samankaltaisia kuin kaupungeissakin

26.8.2022

SeAMK on osana MOP-hanketta jatkoanalysoinut valtakunnallisen omistajanvaihdosbarometrin aineistoa tarkemmin maaseutualueiden ja kaupunkialueiden yritysten näkökulmasta. Seuraavassa on keskeiset tulokset maaseutuyritysten haasteista omistajanvaihdoksissa.

Sukupolvenvaihdosta tai yrityksen myyntiä ulkopuoliselle suunnittelevat yrittäjät arvioivat omistajanvaihdokseen liittyviä haasteita asteikolla 1–5 (1=ei lainkaan ongelma, 5=erittäin merkittävä ongelma. Maaseutuyrityksissä suurimmaksi haasteeksi arvioitiin jatkajan/ostajan löytyminen (ka. 3,2), joka onkin ollut kärjessä kaikissa valtakunnallisissa omistajanvaihdosbarometreissa. Yrityskaupan / omistajanvaihdoksen rahoitus ja arvonmäärityksen vaikeus saivat molemmat keskiarvon 3,1. Yli 2,5 keskiarvoon yltivät lisäksi perintö- ja lahjaverotus (ka. 2,7), muu verotus (ka. 2,9) ja osaamisen siirtäminen jatkajalle/ostajalle (ka. 2,7). Maaseutu- ja kaupunkialueiden tulokset eivät merkittävästi eronneet yleisimpien haasteiden suhteen, mutta yrityksestä luopumisen henkinen vaikeus oli maaseutualueilla suurempi (ka. 2,5) kuin kaupunkialueilla (ka. 2,3).

Kun omistajanvaihdosten haasteita tarkasteltiin ikäryhmittäin, havaittiin että yli 65-vuotiaiden ikäryhmässä yrityksen laittaminen myyntikuntoon näyttäytyi maaseutualueilla suurempana haasteena kuin kaupunkialueilla (ka. 2,6 vs. ka. 2,2). Ikäryhmässä 45–54 -vuotiaat puolestaan omien lasten tasapuolinen kohtelu koettiin maaseutualueilla useammin haasteeksi (ka. 3,5) kuin kaupunkialueilla (ka. 1,8).

Osa yritysten kokemista haasteista erosi maaseutuyritysten kesken yrityksen koon mukaan. Jatkajan/ostajan löytyminen oli yritykselle sitä suurempi haaste mitä pienempi yritys oli kyseessä. Yli 20 työntekijää

työllistävien keskiarvo oli 2,5 ja yksinyrittäjien 3,6. Omien lasten tasapuolinen kohtelu oli yritykselle vuorostaan sitä suurempi haaste mitä suurempi yritys oli. Yksinyrittäjien keskiarvo oli 1,6 ja yli 20 työntekijää työllistävien 2,6.

Joidenkin haasteiden kokeminen vaihteli sen mukaan, oliko yrityksen tulevaisuuden suunnitelmissa sukupolvenvaihdos vai myynti ulkopuoliselle. Luonnollisesti ostajan/jatkajan löytyminen oli suurempi haaste myyntiä suunnitteleville (ka. 2,5) kuin sukupolvenvaihdosta suunnitteleville (ka. 2,2). Verotukseen liittyvät asiat olivat taas suurempi haaste sukupolvenvaihdosta suunnitteleville. Sukupolvenvaihdosta suunnittelevien keskiarvo perintö- ja lahjaverotuksen osalta oli 3,6 ja muun verotuksen osalta 3,4, kun vastaavat keskiarvot myyntiä suunnittelevien osalta olivat 2,1 ja 2,6. Arvon määrittämisen vaikeus oli hieman suurempi haaste myyntiä suunnitteleville (ka. 3,2) kuin sukupolvenvaihdosta suunnitteleville (ka. 2,9). Yrityksestä luopumisen henkinen vaikeus oli suurempaa sukupolvenvaihdosta suunnitteleville (ka. 2,8) kuin myyntiä suunnitteleville (ka. 2,4), samoin omien lasten tasapuolinen kohtelu (ka. 2,7 vs. 1,5).

Aloita valmistautuminen omistajanvaihdokseen ajoissa

Maaseutuyritysten omistajanvaihdoksiin liittyvien haasteiden kärkikolmikko muodostuu tutuista teemoista: jatkajan/ostajan löytymin, rahoitus ja arvonmääritys. Tästä ydinviestiksi yrittäjille nousee, että aloita potentiaalisten jatkaja- ja ostajaehdokkaisen kartoitus ajoissa. Vanhemmilla yrittäjillä on enemmän haasteita yrityksen myyntikunnossa pitämisessä. Valmistautuminen yrityksen omistajanvaihdokseen kannattaa aloittaa ajoissa ja silloin, kun sekä yrittäjä että yritys ovat soivia pelejä.

Selvitys on osa Maaseutuyritysten omistajanvaihdosekosysteemin kehittäminen – Matalan kynnyksen omistajanvaihdospalvelut myyjille ja ostajille hanketta (MOP). Valtakunnallista ja EU-osarahoitteista (Maaseuturahasto) hanketta toteuttavat yhteistyössä Seinäjoen ammattikorkeakoulun kanssa Suomen Yrittäjät, Suomen Uusyrityskeskukset ja Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK. Hankkeen päätavoitteita ovat rakentaa toimintamalli maaseutuyritysten myyjien ja ostajien ohjautumisesta omistajanvaihdospalvelujen aktiivisiksi käyttäjiksi sekä rakentaa ja pilotoida valtakunnallinen matalan kynnyksen palveluverkosto edistämään maaseutuyritysten omistajanvaihdoksia.

Linkki selvitykseen: https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2022081755522**Juha Tall, KTT, asiantuntija TKI, SeAMKElina Varamäki, KTT, vararehtori, SeAMKAnmari Viljamaa, KTT, tutkijayliopettaja, SeAMKSanna Joensuu-Salo, KTT, FT, tutkijayliopettaja, SeAMK**